

דהאי כרכוב דכתיב ביה "המזבח" היינו כוור, שמעינן דמעכב.

תנו רבנן: איזהו "כרכוב" האמור בכתוב?, בין קרן לקרן, מקום הילוך רגלי הכהנים, שהוא ברוחב אמה! קא סלקא דעתין שבין קרן לקרן שהוא רוחב אמה היה גם כן המקום שהולכים הכהנים ברגליהם, והיה אותו מקום עמוק וסביבו בולטת מעט גובה בשפת המזבח כדי שלא יחליקו הכהנים ההולכים שם.

ותמהינן: וכי אפשר לפרש כן, **אטו הכהנים בין קרן לקרן הוו אזלי** והרי כשיגיעו לקרן

ברבי יהודה מעכבין בכשרותו של המזבח, וראיה לדבר מהא **דתניא: אותו היום** שניסך בו כהן צדוקי אחד את ניסוך המים על רגליו, ורגמוהו כל העם באתרוגיהן, **נפגמה קרן המזבח ע"י האתרוגים** שזרקו בו **והביאו בול של מלח וסתמוהו** לפגימת המזבח, ועשו כן **לא מפני שבשר המזבח לעבודה** שעדיין הוא פגום, **אלא מפני הכבוד כדי שלא יראה מזבח פגום, שכל מזבח שאין לו אחד מארבעה דברים אלו, והם: קרן או כבש, או יסוד, או ריבוע, פסול**⁽⁶²⁾. **רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף הסוכב מעכב**⁽⁶³⁾, משום דכתיב ביה "המזבח", וכן לרבי דמפרש

לו ריבוע פסול, כלומר שהפסול בנפגם המזבח בסיד הוא משום שנחסר הריבוע, ולכן שיעורו הוא בטפח או בכזית כמבואר בחולין שם, ולא בחגירת צפורן כפגימת האבנים עצמם, משום שבוזה נתקלקל הריבוע, מה שאין כן בפגימת האבנים שהוא מצד "אבנים שלימות", אולם רש"י בחולין שם לומד דין נפגם בסיד מהפסוק "וזבחת עליו", כשהוא שלם, ואינו פוסלו מצד ריבוע, ובאמת הריטב"א בסוכה [מח] מפרש הבריתא שכל מזבח שאין לו קרן פסול, כלומר שהמעשה היה שנפגמו האבנים, והתנא בא להשמיענו שגם בקרן נאמרו כל דיני המזבח, ולכן צריך שיהיו בו אבנים שלימות.

63. הח"ח בליקוטי הלכות מבאר בדעת הרמב"ם שתנא קמא דבריתא סובר כרבי שהוא כוור, ומאחר ואינו אלא לנוי, וכדאמרינן לקמן בסוגיין, משום כך אינו מעכב במזבח, ורק לר"י ברבי יהודה שהוא הסוכב, ומפרש הרמב"ם שנעשה להילוך רגלי הכהנים, לכן סבירא ליה שהוא מעכב, ודלא כפירוש רש"י שמדברי ר"י ברבי יהודה נשמע לרבי שהכוור מעכב.

אמה, [ועי' רש"ש], ומה שכתב רש"י כאן שהסוכב היה כמין בליטה, כונתו לשפת החריץ שהיא נחשבת כבליטה, אולם הגר"ח קנייבסקי שליט"א בבריתא דמלאכת המשכן [יא ג] מפרש בדעת רש"י להיפך, שבאמת היה שם בליטה, ומה שכתב רש"י בחומש שהיה חריץ, כונתו לשפת הבליטה שהיא כחריץ.

אך האחרונים מפרשים לדעת הרמב"ם שהסוכב לר"י ברבי יהודה היה כמו הסוכב במקדש שהיה בולט אמה מכל צד ונעשה להילוך רגלי הכהנים, ובוה יישב השפת אמת מה שלא הזכיר הרמב"ם כלום מענין הכוור דרבי והבליטה או החריץ דר"י ברבי יהודה, שהרי מבואר בסוגיין שגם במקדש היו צריכין לעשותם, ובהכרח שהרמב"ם מפרש ענין הסוכב כנ"ל, ופסק כר"י ברבי יהודה, והרי הזכיר סוכב שנעשה להילוך הכהנים, ועי' לקמן בהערות מזה.

62. הרשב"א [חולין יח] מפרש שאותו היום נפגם קרן המזבח בסיד, כלומר שלא נפגמו האבנים עצמם, אלא החיבור שלהם הנעשה ע"י סיד וכו', ועל זה נאמר בבריתא שכל מזבח שאין